

BÖCKER OM CHE GUEVARA Eva Björklund

För 10 år sedan, till 30-årsminnet av Che, utgavs i västvärlden minst fem stora biografier om honom. Mexikanen Paco Ignacio Taibo II och US-amerikanen Jon Lee Andersen som har flest källor på Kuba. Men de beskriver, tolkar och recenserar dem olika. Andersen är betydligt mer vinklad och värderande, sökande efter dolda motiv, ofta ganska långsökta, för att passa den politisk tendensen.

Mexikanen Taibo har skrivit den bästa biografien som inte främst tolkar och recenserar Ches och andras handlingar, tal och skrifter, utan redogör för dem, ofta med långa citat, och med en mycket omfattande notapparat utan att göra anspråk på att som Andersen kunna läsa Ches och andras tankar. Taibos bidrar bäst till förståelse för vad Che var, och för hans betydelse i Latinamerika, och på Kuba, hans ideologiska och politiska insatser och utveckling. Den hade förtjänat att översättas, men diskvalificerade sig själv genom att vara skriven på spanska.

Jon Lee Andersens biografi som med angloamerikanskt försprång blev den som valdes för översättning till svenska är tydligt påverkad av den förhärskande antikubanska litteraturen, inte minst Tad Schulz mycket fientliga ”biografi” om Fidel Castro. De präglas av ett uppifrånperspektiv som beskriver Che som driven av avundsjuka mot ”amerikanska” turister. Det är typiskt att han benämner Ches kritik av USA som ”antiamerikansk besatthet”, utifrån föreställningen att Amerika är USA, och att resten av världsdelen är underavdelningar. Den politiska avsikten blir särskilt tydlig när Andersen ställer Che mot Fidel Castro, som är ”ökänd för sin lömska opportunist” och enbart driven av maktbegär.

FÖR NYBÖRJARE

"Det är rätt att göra uppror. Kom med i kampen för revolutionen, friheten och socialismen!" Denna och bilderna på sid 6-7 är tagna från "Marxism för nybörjare", av Néstor Kohan och Pier Brito på förlaget "Era Naciente" - En ny tid föds.

Björn Kumm överlämnar sina foton från Valle Grande till Ches son Camilo och arkivet på Studiecenter Che Guevara

BJÖRN KUMMS BOK "CHE"

Nu till 40-årsminnet har det kommit en visserligen tunnare men betydligt sakligare biografi än Andersens, direkt på svenska. Det är Björn Kumms "Che", utgiven av Historiska Media (ca 270 kr). Den inleds med sista akten, den unge Björn Kumms eget möte med den mördade Che på en bår i tvättstugan i Valle Grande omgiven av Bolivias arméchef och CIAs utsända. 40 år senare berättar Kumm om Ernesto Guevaras liv, "abrupt avslutat i Bolivia, ett öde mer dramatiskt och omvälvande än de flesta".

Han tecknar Ches levnadshistoria enkelt men fängslande, konkret och levande: hur han växte upp, ungdomsåren, resorna i Latinamerika, vistelsen i Guatemala, i Mexiko, hur han kom i kontakt med kubanerna, befrielsekriget på Kuba och glimtar av verksamheten som befälhavare i Las Cabañas, som riksbankschef och industriminister, resorna som Kubas företrädare i tredje världen, misslyckandet i Kongo, och det slutliga i Bolivia. Bara någon enstaka gång tillgriper han tankeläsning, men följer tyvärr genom hela boken USAs anspråk på hela världsdelens namn - Amerika.

Det är inte en bok som djuplodar i Ches tänkande, eller i den kubanska politiska diskussionen, utvecklingen och omständigheterna. För det finns på svenska både Svensk-Kubanska Föreningens "Che på svenska" (140 kr), med alla Ches viktigaste tal och artiklar och Michael Löwys "Che Guevara – en revolutionär humanist", utgiven på Röda rummet. På svenska finns också Ches egna skrifter "Minnen från det revolutionära kriget" och "Dagbok från Bolivia".

Tillsammans kan de hjälpa oss att förstå vem människan bakom symbolen var, vad som drev honom, hur han resonerade, den tid han levde i och varför han blivit ett så enastående föredöme och drivkraft i folkens kamp för befrielse runt om i världen.

